

**UNIWERSYTET im. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU
WYDZIAŁ PEDAGOGICZNO – ARTYSTYCZNY W KALISZU
Pedagogiczne Studia Podyplomowe**

Daria Kowalska

**Wykorzystywanie technik ludycznych w procesie
nauki języka angielskiego w klasie II
Szkoły Podstawowej w Wescie**

Praca magisterska
napisana pod kierunkiem
prof. dr hab. Jana Grzesiaka

Kalisz 2009

Kalisz, dn.

OŚWIADCZENIE

Ja, niżej podpisana, studentka Wydziału Pedagogiczno – Artystycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Kaliszu oświadczam, że przekładaną pracę dyplomową pt.: **Wykorzystywanie technik ludycznych w procesie nauki języka angielskiego w klasie II Szkoły Podstawowej w Wescie** napisałam samodzielnie. Oznacza to, że przy pisaniu pracy, poza niezbędnymi konsultacjami, nie korzystałam z pomocy innych osób, a w szczególności nie zlecałam opracowania rozprawy lub jej części innym osobom, ani też nie odpisywałam tej rozprawy lub jej części od innych osób.

Oświadczam również, że egzemplarz pracy dyplomowej w formie wydruku komputerowego jest zgodny z egzemplarzem pracy dyplomowej w formie elektronicznej.

Jednocześnie przyjmuję do wiadomości, że gdyby powyższe oświadczenie okazało się nieprawdziwe, decyzja o wydaniu mi dyplomu zostanie cofnięta.

Spis treści

Wstęp	6
-------------	---

I. WCZESNOSZKOLNE NAUCZANIE JĘZYKA ANGIELSKIEGO

1.1. Ogólna charakterystyka uczniów w młodszym wieku szkolnym	8
1.1.1. Indywidualne cechy ucznia i ich wpływ na przyswajanie języka obcego	10
1.2. Metodyczne założenia wczesnoszkolnego nauczania języków obcych..	11
1.3. Ogólne zasady kształcenia kompetencji językowych w nauczaniu wczesnoszkolnym	14

II. WYKORZYSTANIE TECHNIK LUDYCZNYCH NA LEKCJACH JĘZYKA OBCEGO

2.1. Techniki ludyczne w świetle literatury	17
2.2. Gry i zabawy w nauce języka angielskiego.....	20
2.2.1. Gry i zabawy w nauce języka obcego- zalety i wady	21
2.2.2. Charakterystyka i podział gier językowych	24
2.2.3. Charakterystyka wybranych technik ludycznych.....	26
2.2.4. Przykładowe zestawy gier i zabaw.....	30

III. METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

3.1. Cele i przedmiot badań	41
3.2. Problemy i hipotezy badawcze	43
3.3. Metody i techniki badań	46
3.5. Charakterystyka terenu badań	50

IV. ANALIZA I OCENA MATERIAŁU BADAWCZEGO

4.1. Wpływ technik ludycznych na ogólną sprawność językową uczniów w zakresie języka angielskiego.....	52
4.2. Wpływ technik ludycznych na poziom osiągnięć uczniów w zakresie pisania, czytania i słuchania w języku angielskim.....	54
4.3. Wpływ technik ludycznych na motywację uczniów i ich aktywne uczestnictwo w zajęciach języka obcego.....	70
4.4. Opinia nauczycieli na temat wykorzystywania na zajęciach języka angielskiego gier i zabaw językowych.....	73
4.4. Uogólnienia i wnioski.....	75
ZAKOŃCZENIE.....	78
BIBLIOGRAFIA.....	83
Spis tabel.....	81
Spis wykresów.....	82
ANEKSY.....	83

WSTĘP

W obecnych czasach umiejętność posługiwania się językiem obcym jest sprawą bardzo ważną dla każdego człowieka. Ponad gestami, mimiką, kodami to właśnie język jest źródłem komunikacji międzyludzkiej. Obecnie przykładana się wielką wagę do nauczania języka obcego. Duży nacisk w nauczaniu języków obcych został położony na komunikacyjny aspekt języka. Wynika to z coraz bardziej widocznej przydatności języka w życiu codziennym i w pracy zawodowej. W związku z tym rozwijanie umiejętności posługiwania się językiem obcym zyskało ogromne znaczenie w edukacji wczesnoszkolnej, która stanowi wprowadzenie do nauki na wyższych szczeblach nauczania. Od tego, w jaki sposób zorganizowana będzie praca na lekcji języka obcego uzależniony jest dalszy rozwój dzieci. Kluczem do sukcesu w procesie nauczania jest dostosowanie procesu dydaktycznego do chłonności językowej na poszczególnych etapach.

Specjaliści w dziedzinie glottodydaktyki są zgodni, że organizowanie nauki języków od najmłodszych lat jest korzystne dla dziecka i nie niesie żadnych zagrożeń dla jego rozwoju. Badania dowodzą, że wczesna edukacja językowa wpływa pozytywnie na rozwijanie zdolności intelektualnych, ma dodatni wpływ na wyniki osiągnięte w szkole, wspomaga opanowanie własnego języka, buduje pozytywną motywację i daje fundament pod systematyczną pracę nad językiem.

Aby nauczanie języków obcych było skuteczne, powinno uwzględniać cechy rozwojowe dzieci. W tym okresie charakteryzuje je pamięć mechaniczna i myślenie konkretne. Głównym zadaniem nauczyciela jest osłuchiwanie dzieci z językiem oraz zachęcanie do dalszej nauki. Proces nauczania powinien wiązać się z konkretnymi przedmiotami i sytuacjami, dotyczyć tego, co znajduje się w zasięgu wzroku. Typowe dla tego wieku jest również szybkie zapominanie, mimo szybkiego zapamiętywania oraz krótkie odcinki koncentracji uwagi, stąd powtarzane piosenki, wierszyki, muszą być krótkie. W nauce powinna przeważać zabawa językowa połączona z zabawą ruchową, zgodnie z zasadą "Uczy bawiąc".

Praca składa się z czterech rozdziałów.

Rozdział pierwszy traktuje o wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych oraz przedstawia cechy uczniów w młodszym wieku szkolnym i ich predyspozycje do nauki języka angielskiego. Zawarte są w nim również metodyczne założenia dotyczące wczesnoszkolnego nauczania języków obcych oraz główne zasady kształcenia kompetencji językowych u dzieci w młodszym wieku szkolnym.

Rozdział drugi traktuje o technikach ludycznych. Zawarta w nim jest charakterystyka zabaw oraz ich pozytywny wpływ na rozwój dzieci w młodszym wieku szkolnym. Przedstawione są opisy gier i zabaw językowych a także różne inne techniki ludyczne stosowane na języku angielskim, ich wady i zalety.

Rozdział trzeci stanowi metodologia badań własnych. Zawarte tu są cele i przedmioty moich badań, postawione są hipotezy i problemy badawcze, na które starałam się znaleźć uzasadnienie oraz scharakteryzowany jest teren badań, w którym przeprowadzałam badania.

W rozdziale czwartym znajduje się wnikliwa analiza wyników badań i wysunięte wnioski na temat stosowanie technik ludycznych i ich korzystnego wpływu na kształcenie sprawności językowych dzieci w zakresie pisania, czytania i słuchania.

Pracę zamyka zakończenie, w którym zebrałam najważniejsze wnioski i przemyślenia z przeprowadzonych badań.

I. WCZESNOSZKOLNE NAUCZANIE JĘZYKA ANGIELSKIEGO

1.1. Ogólna charakterystyka uczniów w młodszym wieku szkolnym

Celem wczesnego nauczania języków obcych jest osiągnięcie umiejętności językowych i kulturowych, które umożliwią szeroki kontakt między członkami różnych społeczności.

Nauczanie języka obcego będzie efektywne, gdy w procesie dydaktyczno-wychowawczym będziemy zwracali uwagę na cechy rozwojowe uczniów. Bardzo ważną rolę odgrywają procesy poznawcze, jak myślenie, mowa, uwaga, pamięć, inteligencja, uczenie się. Również istotną rolę odgrywają takie czynniki jak rozwój emocjonalny, biologiczny, motoryczny oraz społeczny dziecka. Uczniowie w młodszym wieku szkolnym stanowią grupę silnie zróżnicowaną pod względem rozwoju fizjologicznego, społecznego, psychicznego a także posiadają zróżnicowane doświadczenia życiowe.

Pójście dziecka do szkoły to wielka zmiana w jego życiu. Przejście od działalności zabawowej do nauki szkolnej oznacza pojawienie się nowych obowiązków szkolnych, konieczność wcielenia się w zupełną nową rolę społeczną oraz zmianę dotychczasowego trybu życia. Szkoła staje się bardzo ważnym czynnikiem rozwoju dziecka. W pierwszym okresie (7-8 lat) dziecko przechodzi fazę przystosowania do środowiska szkolnego i jego wymagań, do rówieśników i nauczycieli. Jest to etap, w którym dziecko bardzo intensywnie przeżywa doznania o charakterze społecznym, istotne znaczenie ma dla niego rola nauczyciela-wychowawcy. Jest to istotny okres dla dzieci w zakresie uczenia się współdziałania i współpracy, rozszerza się jego środowisko społeczne. U dzieci ulega poprawie koncentracja uwagi, spostrzeganie, obserwacja zjawisk. Pod wpływem środowiska szkolnego dojrzewają emocjonalnie i społecznie, zaczynają kształtować się zainteresowania. W pierwszym okresie dynamicznie rozwijają się podstawowe

funkcje sfery emocjonalnej: analiza, synteza wzrokowa, słuchowa oraz kinestetyczno- ruchowa¹.

W nauce języka obcego bardzo istotne jest cechująca w tym wieku dziecko skłonność do samodzielności, poznawania otaczającego świata oraz chęć podejmowania aktywności poznawczej. Na tym poziomie nauczania ważniejszy jest sposób nauczania niż jego wymierny efekt.

Drugi okres (9-10 lat) to etap intensywnych zmian w zachowaniu się dziecka. Rozwija się mowa i myślenie. Język ojczysty staje się nie tylko środkiem porozumiewania, ale i także głębszego poznania. Myślenie dziecka podąża w kierunku samodzielności i większej aktywności. Następuje wzrost aktywności społecznej i rozwój umiejętności współdziałania w zespole. Zachodzą również zmiany w kontaktach z rówieśnikami².

W młodszym wieku szkolnym sfera emocjonalna ulega zmianom w kierunku coraz większej intelektualizacji emocji i rozwoju uczuć wyższych. Ma to silny związek z rozwojem osobowości dziecka. Dziecko zaczyna się odróżniać coraz trwalszymi formami reakcji emocjonalnych. Staje się zdolne do przeżywania nastrojów uczuciowych, które powstają pod wpływem sytuacji, które mają bardziej istotne znaczenia dla potrzeb i dążeń dziecka³.

Aktywność i ruchliwość należy do charakterystycznych cech dziecka w młodszym wieku szkolnym. Należy więc organizować tę aktywność tak, aby zajęcia które wymagają spokojnego działania przeplatały się z różnymi zabawami ruchowymi.

Rozwój procesów poznawczych: wrażeń, spostrzeżeń, myślenia, pamięci, dokonujący się w związku z procesem uczenia się, rozwija uczucia poznawcze, które skłaniają dziecko do aktywności oraz kształtują zainteresowania.

1.1.1. Indywidualne cechy ucznia i ich wpływ na przyswajanie języka

¹ M. Pamuła, *Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym*, Fraszka edukacyjna Warszawa, 2003, s.8-9.

² Tamże, s.10.

³ M. Żebrowska (red), *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN Warszawa, 1986, s.624.

Na przyswajanie języka wpływają różne cechy osobowościowe uczniów i zespół cech indywidualnych. W każdej klasie pojawiają się uczniowie o zróżnicowanych cechach. Wynika to z różnych środowisk, w których się wychowują i dotyczy ich indywidualnych właściwości. Z wyjątkiem motywacji i postaw nauczyciel nie ma wpływu na indywidualne cechy ucznia, musi je jednak poznać by osiągnąć optymalne efekty nauczania.

Zdaniem H. Komorowskiej „różnice indywidualne w stopniu przyswajania języka związane są z wiekiem, inteligencją, pamięcią, osobowością, motywacją i postawami, stylami poznawczymi i strategiami uczenia się”⁴.

Duży wpływ na efektywność opanowania języka mają motywacje i postawy. Motywację określa się jako zbiór procesów pobudzających, podtrzymujących i regulujących aktywność, która zbliża do wyznaczonego celu.

Analizując procesy motywacyjne należy wspomnieć o motywacji wewnętrznej i zewnętrznej. Uczeń w młodszym wieku szkolnym nie ma motywacji wewnętrznej, czyli nie odczuwa potrzeby uczenia się języka obcego dla samego siebie. Zdaniem M. Szalka „motywacja ta wynika z faktu, że źródłem zadowolenia jest sam proces przyswajania języka a nie korzyści materialne płynące ze znajomości języka obcego, wpływa na trwałe zainteresowanie ucznia nauką a przede wszystkim na jego silniejszą wiarę w osiągnięciu końcowego sukcesu”⁵. Nauczyciel może tworzyć i kształtować motywację zewnętrzną poprzez stawianie bliskich celów, dobór odpowiednich strategii lub dostarczanie interesujących materiałów. Motywacja ma wpływ na ogólną aktywność i ukierunkowane działanie⁶.

Najlepszym sposobem wzbudzenia motywacji u uczniów jest podejście nauczyciela. Jego zadaniem jest stworzenie przyjaznej atmosfery klasie, sprawiedliwe ocenianie, dobór różnych, interesujących form aktywności.

⁴ H. Komorowska, *Sukces i niepowodzenia w nauce języka obcego*, WSiP, Warszawa, 1978, s.89.

⁵ M. Szalek, *Jak motywować uczniów do nauki języka obcego. Motywacja w teorii i praktyce*, Poznań 2004, s.50.

⁶ J. Brzeziński, *Nauczanie języków obcych dzieci*, WSiP, s.110.

Dziecko ma potrzebę by być motywowanym przez nauczyciela lub przez różne materiały, by uczyć się efektywniej. Nagrody mogą pomagać w wzbudzeniu motywacji, ale bardziej efektywne są elementy, które znacznie bardziej przyczyniają się do wzbudzenia motywacji, zainteresowania wykonywaną działalnością. Muszą one aktywizować uczniów w mowie i ruchu. Istnieją trzy bardzo ważne źródła zainteresowania uczniów w klasie: gry, obrazki, które są ważne głównie z wizualnych pobudek oraz historyjki.

Według Ur P. „dzieci muszą być odpowiednio stymulowane i motywowane przez nauczyciela, aby nauka była efektywna. „Ilustracje, opowiadania, zabawy i gry są w tym wieku doskonałym źródłem zainteresowania dzieci lekcją, a im bardziej są widoczne i kolorowe, tym lepiej”⁷.

J. Brzeziński zwraca uwagę na trzy czynniki, związane z motywacją, które mają wpływ na efektywne uczenie się i nauczanie:

1. Motywacja ma istotny wpływ na przyswajanie nowych informacji, a ich przeżywanie nasila uwagę.

2. Uczniowie, którzy są motywowani do pracy, chętniej uczestniczą w zajęciach dydaktycznych, powtarzają za nauczycielem, gdyż chcą przyswoić i zapamiętać przekazywane im informacje, z chęcią wykonują prace domowe.

3. Rozbudzanie motywacji ma wpływ na właściwe gospodarowanie czasem⁸.

Jedną z trudności w nauczaniu języka obcego jest działanie nauczyciela skierowane na ucznia oraz dostosowanie aktywności do wieku ucznia. Takie podejście jest szczególnie ważne w przypadku dzieci w młodszym wieku szkolnym. Należy stosować podejście wielozmysłowe (polisensoryczne), interdyscyplinarne i interpersonalne. Należy uwzględnić ich potrzebę ruchu, potrzebę głośniejszego niż u pozostałych grup wiekowych potrzebę mówienia oraz potrzebę kreatywności⁹.

⁷ P. Ur, *A Course In Language Teaching*, s.286.

⁸ J. Brzeziński, op.cit.,s.110.

⁹ H. Denisot, *Nauczanie przedszkolne i wczesnoszkolne, Języki Obce w Szkole*, 3/2005, s.25.

Z nauczaniem języków obcych związana jest inteligencja lingwistyczna, w opanowaniu gramatyki pomocna jest inteligencja logiczno- matematyczna, w opanowaniu wymowy- muzyczna, w nauce konwersacji- inteligencja interpersonalna. Inne typy można traktować jako elementy wspierające stosując np. gry ruchowe w celu wykorzystania inteligencji kinestetycznej ucznia¹⁰.

1.2. Metodyczne założenia wczesnoszkolnego nauczania języków

Nauczanie języka obcego wymaga systematycznego planowania. Szczególnie ważne w nauczaniu języków obcych jest działanie nauczyciela skierowane na ucznia i jego zainteresowania oraz dostosowane do wieku ucznia. Pracując z dziećmi należy wykorzystywać ich specyficzny odbiór rzeczywistości i zdolność do naśladowania. Uczniowie postrzegają rzeczywistość całościowo więc niezmiernie ważne jest podejście wielozmysłowe (polisensoryczne), interdyscyplinarne i interpersonalne.

Dzieci charakteryzuje pamięć mechaniczna i myślenie konkretne. Nauka musi wiązać się z konkretnymi przedmiotami i sytuacjami. Nauczanie musi dotyczyć tego, co znajduje się w zasięgu wzroku dziecka. Treści nauczania są związane z kręgiem zainteresowań najbliższych dziecku tj. zabawki, dom, rodzina, szkoła, miejscowość. W pracy dydaktycznej należy sięgać po różne materiały dydaktyczne. Nauczyciel powinien oferować swoim uczniom różne zabawki (marionetki, maski, kostiumy), różnorodne materiały dydaktyczne (podręczniki, książki, gry) oraz korzystanie z mediów (wideo, Internet, telewizja, prasa dziecięca)¹¹. Powinien zadbać o urozmaicenie form zajęć proponowanych uczniom, stwarzać takie warunki, które będą sprzyjały komunikowaniu się interpersonalnemu, zbieraniu informacji oraz rozwiązywaniu problemów¹².

¹⁰ H. Komorowska, *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Pedagogiczna, s.93-98.

¹¹ M. Walczak, E. Poniedziałek, *Podręczniki i kompedia wiedzy jako podstawowe narzędzia pracy nauczyciela w dziejach edukacji. Ewaluacja i innowacje w edukacji nauczycieli*, red. J. Grzesiak, UAM WPA, Kalisz 2007, s.297.

¹² H. Denisot, *Nauczanie przedszkolne i wczesnoszkolne, Języki Obce w Szkole*, 3/2005, s.26.

Małe dzieci cechuje szybkie zapominanie i szybkie zapamiętywanie. Oznacza to, że nauczanie powinno się odbywać na zasadzie wielokrotnych powtórzeń. Zastosowanie tu znajdują powtarzane piosenki, wierszyki, krótkie rymowanki.

Aktywność językowa musi być wielostronna i połączona z takimi działaniami jak rysowanie, klejenie, kolorowanie, zabawy ruchowe. W pracy z uczniami wykorzystuje się wielorakie formy ekspresji: teatralną, muzyczną, plastyczną.

Uczniów w młodszym wieku szkolnym charakteryzuje ciągła potrzeba ruchu i aktywności. Nauka musi być oparta na aktywności, ruchu, gimnastyce, elementach reagowania całym ciałem. Uczniowie szybko się męczą, odczuwają znużenie, dekoncentrują, dlatego należy zmieniać formy aktywności dzieci. Po fazach dużego wysiłku (np. zapamiętanie nowych słówek, nauka poprawnej wymowy, nauka piosenki, pisanie) powinny następować fazy relaksu i zabawy, po zajęciach wymagających dużej aktywności językowej, formy pasywnej nauki (rysowanie, kolorowanie, układanie, przyporządkowywanie zdań, przepisywanie)¹³.

Zdaniem M. Pamuły „dzieci w młodszym wieku szkolnym uwielbiają rysować, bawić się, grać, śpiewać, oglądać obrazki i słuchać opowiadań. Wykorzystanie tych elementów w procesie nauczania wpływa stymulująco na rozwój językowy i wskazuje uczniom możliwość wykorzystania nowego kodu językowego do wykonania konkretnych zadań”¹⁴.

Nauczyciele języków obcych, którzy pracują z uczniami w młodszym wieku szkolnym muszą pamiętać o następujących zasadach:

- nauczyciel powinien stwarzać wiele możliwości do ciągłego powtarzania poznanego słownictwa w nowej, atrakcyjnej formie,
- dzieci uczą się poprzez wykonywanie różnych rzeczy i aktywność zabawową, powinno się je więc angażować umysłowo i fizycznie,
- komunikację powinno się wspomagać gestem, wyrazem, pomocami wizualnymi, które ułatwiają zrozumienie,
- stosować powtórzenia w wierszach, bajkach, piosenkach, grach, zabawach,

¹³ J. Iluk, *Jak uczyć małe dzieci języków obcych?*, s.76-77.

¹⁴ M. Pamuła, *op.cit.*,s.43 .

- nauczyciel musi wytworzyć naturalną potrzebę stosowania języka,
- nauczanie ma opierać się przede wszystkim na działaniu dzieci,
- poziom nauczania powinien być w miarę możliwości wysoki, uwzględniający potrzeby dzieci,
- język obcy musi być językiem zrozumiałym dla całej klasy,
- indywidualne błędy językowe (zwłaszcza gramatyczne) pomija się,
- język obcy powinien być powiązany z innymi ścieżkami edukacyjnymi; ćwiczenia utrwalające muszą odzwierciedlać potrzeby dzieci¹⁵,
- nowe elementy muszą być wprowadzone w sytuacji znaczącej, aby ułatwić zrozumienie wypowiedzi przez zrozumienie kontekstu sytuacyjnego,
- skuteczne jest podejście holistyczne, w którym wykorzystuje się bajki, opowiadania, ruch i rytm tak, aby włączyć słuchowe, wzrokowe i kinestetyczne strategie uczenia się,

.....

.....

.....

¹⁵ Z. Gadusowa, J. Hartańska, *Training Teachers into teach Young Learners*”, s.14-16.

II. METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

We współczesnej dydaktyce przykładą się wielką wagę do nauczania języka oraz podnoszenia efektywności nauczania języków obcych. Pytanie o metodykę sukcesu zajmuje od dawna umysły pedagogów, którzy usiłują uczynić nauczanie języków obcych bardziej skutecznym. W poszukiwaniu jak najlepszych efektów odwołują się do cech dziecięcej osobowości i dziecięcego postrzegania rzeczywistości.

Proces badawczy to proces planowego, celowego wykorzystania uzyskanych wypowiedzi na podstawione przez pedagogikę pytania i zgodnie z uprzednio wyznaczonymi celami¹⁶.

Badania pedagogiczne to naukowy sposób poznania rzeczywistości społecznej, który stanowi przedmiot zainteresowań pedagogiki jako nauki.

Za W. Okoniem „W badaniach pedagogicznych zmierza się do ujęcia swoistości złożonych procesów edukacyjnych i do wykrywania występujących w nich prawidłowości, ich punktem wyjścia jest zazwyczaj powstanie sytuacji problemowej oraz postawienie problemu, a następnie sformułowanie hipotez badawczych i dokonanie ich weryfikacji¹⁷”.

3.1. Cele, przedmiot i zakres badań

Przedmiotem badań przedstawionych w niniejszej pracy jest wykorzystywanie technik ludycznych na zajęciach języka obcego i ich wpływ na osiągnięcia uczniów w zakresie słuchania, pisania, czytania w języku angielskim.

Zakres badań obejmuje uczniów klas II szkoły podstawowej w losowo wybranych szkołach.

¹⁶ W. Pomykało, (red), *Encyklopedia Pedagogiczna*, 1997, s. 38.

¹⁷ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1996 s. 28.

Odpowiednio do problemów badawczych sformułowano cele badań. Cel to zadanie, do którego rozwiązania dążymy. Wg H. Muszyńskiego „Celem badań jest nie tylko danie odpowiedzi na interesujący nas problem, lecz przede wszystkim jak organizować warunki, aby pozytywne zjawiska występowały”¹⁸.

„ Cel badań to uświadomienie sobie, po co podejmujemy badania oraz do czego mogą być przydatne uzyskane wyniki”¹⁹.

Celem teoretycznym mojej pracy jest określenie poziomu umiejętności w zakresie pisania, czytania i słuchania w języku angielskim przed rozpoczęciem i po zakończeniu zajęć prowadzonych na bazie technik ludycznych.

Celem praktycznym jest opracowanie scenariuszy zajęć języka angielskiego w klasie II i materiałów dydaktycznych dla uczniów tych klas.

Aby osiągnąć cel główny wytyczono **cele szczegółowe**. Są to:

1. Poznanie opinii nauczycieli języka angielskiego w klasach początkowych o stosowaniu technik ludycznych na zajęciach z dziećmi.
2. Sprecyzowanie zależności pomiędzy stosowaniem technik ludycznych na lekcji języka obcego a osiągnięciami uczniów klas II w zakresie sprawności słuchania, czytania i pisania.
3. Opracowanie scenariuszów zajęć i zaprojektowanie zadań dla uczniów z grupy eksperymentalnej.
4. Określenie dydaktycznej skuteczności technik ludycznych w nabywaniu podstawowych umiejętności językowych.

¹⁸ H. Muszyński, *Wstęp do metodologii pedagogiki*, 1971 PWN, s 53.

¹⁹ M. Węglińska, *Jak pisać prace magisterską?* Kraków 1997, s. 8-10.

3.2. Problemy i hipotezy badawcze

Podjmując temat mojej pracy kierowałam się chęcią zdobycia wiedzy na temat stosunku nauczycieli języków obcych do stosowania na zajęciach tej metody pracy oraz ich znaczenia i wpływu na rozwój dzieci a także ich skuteczności w nauce języka obcego.

Podstawowym warunkiem podejmowania wszelkich badań naukowych, jest uświadomienie sobie przez badacza problemów badanych. W nauce spotykamy różne sposoby rozumienia i definiowania problemu badawczego.

S. Nowak twierdzi, że „problem badawczy to tyle, co pewne pytanie lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie”²⁰.

H. Muszyński definiuje problem badawczy następująco: „Problemem badawczym jest pytanie, które stawiamy samym sobie, na które możemy uzyskać odpowiedz w wyniku pewnych czynności badawczych”²¹.

J. Pieter natomiast problem badawczy traktuje jako „swoiste pytanie określające jakość i rozmiar pewnej niewiedzy oraz cel i granice pracy naukowej”²².

Należy pamiętać, że „nie każde pytanie jest problemem badawczym. Nie jest nim pytanie, na które szukamy gotowej odpowiedzi, bez własnych dociekań. Wyjątek stanowią pytania, których celem jest zapoznanie się z opiniami osób badanych w określonych sprawach”²³.

Przy opracowywaniu problemów badawczych zwrócić należy uwagę na kryteria poprawności metodologicznej.

²⁰ S. Nowak, *Metodologia badań socjologicznych*, PWN 1970, s.214.

²¹ H. Muszyński, *Wstęp do metodologii pedagogiki*, PWN 1971, s.181.

²² J. Pieter, *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Warszawa 1967, s.67.

²³ S. Nowak, op.cit.,s.214.

Spośród kryteriów warto wymienić:

1. precyzyjność w sposobie formułowania problemów badawczych,
2. usytuowanie tych problemów na tle dotychczasowych osiągnięć naukowych,
3. ich empiryczna sprawdzalność.

Problem główny mojej pracy tkwi w pytaniu: Czy i w jakim stopniu stosowanie na zajęciach języka angielskiego gier i zabaw językowych ma wpływ na osiągnięcia uczniów w zakresie pisania, czytania i słuchania w języku angielskim?

Biorąc pod uwagę, że gry i zabawy językowe mają ogromne znaczenie w procesie przyswajania słownictwa przez dzieci sformułowałam następujące **problemy szczegółowe**:

P1. Czy wykorzystanie gier i zabaw podnosi ogólną sprawność językową uczniów klas II w zakresie języka angielskiego?

P2. Czy gry i zabawy językowe wpływają na poziom osiągnięć uczniów klas II w zakresie czytania, pisania i słuchania w języku angielskim?

P3. Czy wykorzystując gry i zabawy na zajęciach języka angielskiego nauczyciel przyczynia się do większego zrozumienia, zapamiętania i wykorzystania poznanego słownictwa do porozumiewania się w języku obcym?

P4. Czy uczniowie klas II chętniej i aktywniej uczestniczą w zajęciach prowadzonych na bazie technik ludycznych?

Po tak sformułowanych problemach badawczych należy postawić pewne przypuszczenie co do kierunku i charakteru zbieżności występujących pomiędzy badanymi zjawiskami. Rolę tę spełnia hipoteza, która jest niezbędna do skutecznego przeprowadzenia badań. Pomaga ona w sposób obiektywny zbadać dane zagadnienie. Hipotezy wraz z problemami badawczymi stanowią punkt wyjścia do przeprowadzenia badań naukowych.

Odwołując się do literatury „hipoteza nazywa się wszelkie twierdzenia częściowo tylko uzasadnione(...) wszelki domysł, za pomocą którego tłumaczymy dane faktyczne, a więc też i domysł w postaci uogólnienia, osiągniętego(...) na podstawie danych wyjściowych”²⁴.

Zdaniem H. Muszyńskiego hipotezy są to „stwierdzenia, co do których istnieje pewne prawdopodobieństwo, że są właściwym rozwiązaniem sformułowanych poprzednio problemów badawczych.”

Za W. Okoniem hipoteza to „nie sprawdzone twierdzenie, które ustala bądź wyjaśnia cechy badanych zjawisk lub związki między nimi”²⁵.

Na podstawie definicji oraz w wyniku wcześniej postawionych problemów badawczych sformułowałam następujące hipotezy:

Hipoteza główna: Stosowanie na lekcji języka angielskiego gier i zabaw językowych ma wpływ na stopień przyswojenia języka przez dzieci klas III w zakresie słuchania, czytania i pisanie w języku obcym.

Hipotezy szczegółowe:

H1. Techniki ludyczne wykorzystywane na zajęciach języka angielskiego w klasie II wpływają na ogólną sprawność językową uczniów klas II w zakresie języka angielskiego.

H2. Techniki ludyczne wykorzystywane na zajęciach językach angielskiego w klasie II wpływają na poziom osiągnięć uczniów klas II w zakresie czytania, pisanie i słuchania w języku angielskim.

H3. Bazując na grach i zabawach w planowaniu zajęć języka angielskiego w klasie II nauczyciel przyczynia się do większego zrozumienia, zapamiętania i wykorzystania poznanego słownictwa do porozumiewania się w języku obcym.

H4. Stosowanie gier i zabaw wpływa na motywacje uczniów i ich aktywne uczestnictwo w zajęciach.

²⁴ H. Muszyński, op.cit.,s.181.

⁵⁷ W. Kobyliński, T. Kowalski, *Elementy metodyki pisania pracy dyplomowej*, Warszawa 1988, s.45.

3.3. Dobór metod i technik badań

Dalsze postępowanie badawcze wymaga doboru metod, technik i narzędzi badawczych, które mają na celu empiryczną weryfikację wcześniej postawionych hipotez.

Metodę badawczą w literaturze naukowej formułuje się niejednolicie. Najczęściej pod pojęciem metody rozumiemy sposób dochodzenia do twierdzeń uzasadnionych i sprawdzonych a więc „zespół czynności, które należy wykonać, i procesów, które muszą się odbyć, aby można było uzyskać uzasadnienie i sprawdzone twierdzenia o badanych faktach”²⁶.

Odpowiedni dobór metod, technik i narzędzi badawczych daje możliwość uzyskania wiarygodnych danych.

Według Cz. Kupisiewicza „metoda służy do badania zjawisk dydaktycznych, w wyniku którego wykrywa się, a następnie ustala określone prawidłowości oraz normy pracy pedagogicznej nauczyciela”²⁷.

Za M. Łobockim „metody są z reguły pewnym ogólnym systemem reguł, dotyczących organizowania określonej działalności badawczej, tj. szeregu operacji poznawczych i praktycznych, kolejności ich zastosowania, jak również specjalnych środków i działań, skierowanych z góry na założony cel badawczy”²⁸.

Zdaniem W. Okonia metoda to „systematycznie stosowany sposób postępowania prowadzący do założonego wyniku, a na ten sposób składają się czynności myślowe i praktyczne, odpowiednio dobrane i realizowane w określonej kolejności”²⁹.

Za główne metody umożliwiające przeprowadzenie badań w mojej pracy wybrałam eksperyment pedagogiczny i sondaż diagnostyczny. Zaczyński twierdzi, że eksperyment „jest metodą naukowego badania rzeczywistości (wychowawczej), polegającej na wywołaniu lub tylko zmienianiu przebiegu procesów przez

²⁶ T. Tomaszewski, *Wstęp do psychologii*, PWN Warszawa 1963, s.26-30.

²⁷ Cz. Kupisiewicz, *Dydaktyka ogólna*, Warszawa 2000, s.36.

²⁸ M. Łobocki, *Metody badań pedagogicznych*, PWN Warszawa 1978, s.115.

²⁹ W. Okoń, op.cit.,s.168.

wprowadzenia do nich jakiegoś nowego czynnika i obserwowaniu zmian zachodzących pod jego wpływem”³⁰.

W przeprowadzonych badaniach grupa badawcza, a więc uczniowie klasy II została podzielona na dwie grupy:

- w grupie pierwszej- grupie eksperymentalnej- w toku procesu dydaktyczno-wychowawczego w klasie II wprowadzono czynnik eksperymentalny, którym było nauczanie języka obcego oparte na stosowaniu technik ludycznych,

- w grupie drugiej- grupie kontrolnej- nie wprowadzono żadnego czynnika, zajęcia z języka angielskiego prowadzone były w oparciu o tradycyjne metody, czyli podręcznik i zeszyt ćwiczeń.

Przez techniki badawcze rozumiemy skonkretyzowane sposoby zamierzonych badań. Są one podporządkowane metodom. Techniki i metody nie wykluczają się, ale wzajemnie się uzupełniają³¹.

Dotychczas nie opracowano standardowych narzędzi i metod badawczych, które można by wykorzystać do badań na temat wykorzystywania technik ludycznych w procesie nauczania języka angielskiego, dlatego dla potrzeb mojej pracy zastosowałam techniki obserwacji zajęć lekcyjnych, wywiad z nauczycielami języków obcych i analizę dokumentów.

W. Okoń twierdzi, że wywiad „jest ukierunkowana rozmowa, której celem jest zebranie informacji od odpowiednio dobranych osób”³².

Przeprowadzając badania, wywiad z nauczycielem języka angielskiego w klasie II miał służyć do tego, aby dowiedzieć się jakie metody stosuje na zajęciach języka obcego i czy według niego gry i zabawy wpływają na szybsze przyswajanie języka obcego przez uczniów w zakresie pisania, czytania i słuchania w języku obcym.

Kolejną zastosowaną techniką badawczą była obserwacja bezpośrednia i pośrednia, która jest czynnością polegającą na gromadzeniu danych drogą

³⁰ W. Zaczyński, *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1995, s.87.

³¹ J. Grzesiak, *Metodologiczne aspekty studiów na kierunkach pedagogiczno- artystycznych*, Instytut Pedagogiczno- Artystyczny UAM, Poznań- Kalisz 2000, s.169

³² W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1996, s.94.

spostrzeżeń. W. Okoń twierdzi, że obserwacja polega na planowym i systematycznym spostrzeganiu faktów³³.

Obserwacja jest stałym niemal atrybutem pracy zawodowej każdego pedagoga. Bez niej niemożliwe byłoby wręcz wykonanie jakichkolwiek funkcji wychowawczo- dydaktycznych w szkole czy zakładzie opiekuńczo- wychowawczym.

Podczas moich badań będę obserwować, jak gry i zabawy wpływają na przyswajanie języka angielskiego w zakresie sprawności słuchania, pisania i czytania w tym języku oraz na zmianę aktywności uczniów klas II na skutek wprowadzenia form zabawowych toku zajęć dydaktyczno- wychowawczych.

Następną techniką związaną z eksperymentem pedagogicznym jest analiza dokumentów. Zadaniem zastosowanego w badaniach testu było zbadanie poziomu umiejętności w zakresie czytania, pisania i słuchania przed i po eksperymencie.

Zastosowanie wymienionych technik wiąże się z koniecznością opracowania i wykorzystania narzędzi badawczych, jako przedmiotów służących do zebrania niezbędnych informacji³⁴.

W mojej pracy zastosowałam kwestionariusz wywiadu z nauczycielami języków obcych.

3.5. Charakterystyka terenu badań, grupy badawczej i organizacja badań

Badania zostały przeprowadzone na terenie szkół gminy Do Szkoły Podstawowej w ogółem uczęszcza 108 uczniów. Jest 6 oddziałów i oddział przedszkolny. Nauczaniem zajmuje się 10 nauczycieli, w tym 1 nauczyciel języka angielskiego. W Zespole Szkół ww Szkole Podstawowej uczy się 180 uczniów. W szkole jest 8 oddziałów, w tym oddział przedszkolny. Nauczaniem

³³ W. Okoń, op.cit.,s.206.

³⁴ J. Grzesiak, *Statystyka w metodologii badań pedagogicznych*, Poznań- Kalisz 1996, s.18.

dzieci zajmuje się 35 nauczycieli, w tym 2 nauczycieli języka angielskiego. Posiadają oni wyższe wykształcenie, są nauczycielami kontraktowymi.

Pochodzenie dzieci uczęszczających do obu szkół jest zróżnicowane. W większości są to dzieci pochodzące z rodzin chłopskich, których rodzice zajmują się rolnictwem. W Szkole Podstawowej wwystępuje duży odsetek dzieci, których rodzice pracują umysłowo.

Badania zostały przeprowadzone w roku szkolnym 2008/2009, w dwóch równoległych klasach II liczących 15 i 12 uczniów. Ich głównym celem było zdiagnozowanie poziomu klas w zakresie czytania, słuchania i pisanie w języku angielskim.

Eksperyment został podzielony na trzy etapy. W pierwszym etapie ustalono wyniki badań początkowych, co do stopnia opanowania już umiejętności czytania, pisanie i słuchania wśród uczniów w badanych grupach.

Na drugim etapie wprowadzono do klasy eksperymentalnej przygotowane wcześniej materiały dydaktyczne, czyli gry i zabawy językowe. W obu klasach realizowano takie same treści nauczania, w takim samym wymiarze godzin. Różnica polegała na tym, że w grupie kontrolnej lekcje prowadzone były w oparciu o podręcznik i zeszyt ćwiczeń, czyli o tradycyjne metody, natomiast w grupie eksperymentalnej podręcznik traktowany był tylko jako dopełnienie, a główną metodą pracy były gry i zabawy językowe.

W trzecim etapie obie grupy zostały objęte badaniem końcowym, w którym zastosowano te same techniki, co w badaniach początkowych, czyli sprawdzenie posiadanych umiejętności za pomocą testu. Badaniu zostali poddani uczniowie obu klas. Celem testu było uzyskanie informacji czy i w jakim stopniu gry i zabawy językowe mają wpływ na rozwój umiejętności czytania, pisanie i słuchania.

Przed rozpoczęciem badań, w celu uzyskania informacji o uczniach został przeprowadzony wywiad z nauczycielami języka angielskiego.

Po zakończonych badaniach nauczyciele języka angielskiego z różnych szkół otrzymali do wypełnienia kwestionariusz ankiety, który miał dostarczyć informacji

na temat ich stażu pracy, wykształcenia oraz opinii o stosowaniu gier i zabaw językowych na lekcjach języka obcego.

III. ANALIZA I OCENA MATERIAŁU BADAWCZEGO

W rozdziale tym na podstawie przeprowadzonych badań zostanie dokonana analiza czy stosowanie na lekcji języka angielskiego gier i zabaw językowych ma wpływ na stopień przyswajania języka przez dzieci klas II w zakresie czytania, słuchania i pisanie w języku obcym.

Badania zostały przeprowadzone w roku szkolnym 2008/2009 w dwóch równoległych klasach II. Eksperyment pedagogiczny rozpoczął się we wrześniu i trwał jeden miesiąc. Badania obejmowały również przeprowadzenie ankiety i wywiadu wśród nauczycieli języka angielskiego w klasach I-III oraz obserwację uczniów podczas przeprowadzanego cyklu zajęć.

3.1. Wpływ technik ludycznych na ogólną sprawność językową uczniów w zakresie języka angielskiego

Język stanowi dla dziecka nie tylko tworzywo, ale i narzędzie służące do komunikacji, do przekazywania informacji. Sprawność językowa ucznia stanowi sumę jego świadomości językowej i kompetencji.

W celu udowodnienia postawionej hipotezy H1, która mówi, że techniki ludyczne wpływają na ogólną sprawność językową uczniów klas II przeprowadziłam ankietę z nauczycielami języka angielskiego w młodszych klasach.

Ankieta z nauczycielami języka obcego (zał. I) została przeprowadzona na terenie gminy Osiek Mały i miasta Koła. Ankieta zawierała 15 pytań, z których pierwsze 7 dotyczyło stażu pracy, posiadanego wykształcenia, wieku oraz stopnia awansu zawodowego. Natomiast pytania od 8 do 15 dotyczyły opinii nauczycieli na temat wykorzystywanych technik ludycznych na zajęciach, ich rodzajów, częstotliwości stosowania oraz aktywności uczniów na zajęciach prowadzonych na bazie gier i zabaw językowych. Ankieta została przeprowadzona wśród 10

nauczycieli języka angielskiego w różnych szkołach. Wyniki ankiety przedstawia Tabela 1.

Tabela 1. Staż pracy, wiek, wykształcenie, stopień zawodowy nauczycieli

Pytanie	Odpowiedzi	Ilość osób	Skala procentowa
Wiek	24-30 lat	5	50%
	31-40 lat	4	40%
	41-50 lat	1	10%
Wykształcenie	-Wyższe magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym	7	70%
	-Wyższe magisterskie bez przygotowania pedagogicznego	3	30%
W jakiej szkole obecnie Pan/Pani pracuje	-Szkoła podstawowa na wsi	4	40%
	-Szkoła podstawowa w mieście	5	50%
	-inne	1	10%
Jaki jest Pani/Pana staż w zawodzie nauczyciela	0-6	5	50%
	7-10	4	40%
	11-25	1	10%
Jaki posiada Pani/Pan stopień awansu zawodowego	-Nauczyciel stażysta	0	
	-Nauczyciel kontraktowy	3	30%
	-Nauczyciel mianowany	5	50%
	-Nauczyciel dyplomowany	2	20%

Źródło: Opracowanie własne.

Z analizy przeprowadzonej ankiety wynika, że większość respondentów 90% stanowią kobiety. Większość z nich to młodzi nauczyciele, z krótkim stażem pracy. 0-6 lat stanowi 50% wszystkich badanych, 40% stanowi 7-10 lat, natomiast tylko 1 z nauczycieli mieści się w przedziale 11-25 lat. Nauczyciele posiadają w większości wykształcenie wyższe, takiej odpowiedzi udzieliło 70% ankietowanych. 50% respondentów to nauczyciele uczący w szkołach podstawowych w mieście.

Na podstawie analizy opinii nauczycieli, wśród których przeprowadzona została ankieta można stwierdzić, że rozmaite techniki ludyczne wpływają na ogólną sprawność językową uczniów w młodszym wieku szkolnym. Rozwijają

wszystkie sprawności językowe i są bardzo często wykorzystywane na zajęciach języka angielskiego, co stanowi potwierdzenie postawionej hipotezy.

4.3. Wpływ technik ludycznych na motywację uczniów i ich aktywne uczestnictwo w zajęciach języka obcego

Ze słowem motywacja wiążą się takie pojęcia jak potrzeba, cel, zainteresowanie, ciekawość, nagroda. Motywacja jest pojęciem kluczowym w nauczaniu. Uczucie się zaspokaja takie potrzeby jak badawczość, rozwiązywanie sytuacji problemowych. Do działania, zdobywania wiedzy pobudza nas dążenie do celu. Również przyswajanie języka obcego można rozpatrywać w kategoriach motywacji.

W literaturze przedmiotu istnieje wiele definicji motywacji. Zdaniem W. Woźniewicza motywacja to „system pobudzeń, czyli motywów mających na celu zaspokajanie różnego rodzaju potrzeb: egzystencjalnych, emocjonalnych, poznawczych, związanych z aspiracjami, dążeniami do sukcesu, ideałami i wielu innych”³⁵.

W procesie uczenia się, a także uczenia się języków obcych motywacja zależy od wielu czynników. Decydującą rolę odgrywają tutaj czynniki związane z osobą ucznia. Do tych czynników można zaliczyć: indywidualne motywy ucznia (np. nastawienie), cechy wrodzone (np. właściwości wiekowe, inteligencja, zdolności do uczenia się, zdolności do uczenia się języków obcych, cechy charakteru tj. temperament), emocje i uczucia (np. strach), zdolności ucznia do nawiązywania kontaktów z otoczeniem, chęć rywalizacji, strategie uczenia się i inne. Czynniki te mogą tkwić w samym uczniu lub pochodzić z sytuacji nauczania.

W sytuacji nauczania dużą rolę motywacyjną pełnią warunki nauczania oraz nauczyciel i dobierane przez niego treści nauczania, metody nauczania, zasady i techniki nauczania oraz wykorzystywane podczas procesu nauczania środki dydaktyczne. Czynniki motywacyjne można podzielić także na czynniki: zewnętrzne (proces nauczania, komunikacja, media, przedmiot szkolny, czas),

³⁵ W. Woźniewicz, *Kierowanie procesem glottodydaktycznym*, PWN, Warszawa 1987, s. 16.

wewnętrzne (ciekawość, zainteresowanie, zaangażowanie, wsparcie, sposób myślenia, uczucia, doświadczenie, ambicje) oraz czynniki fizyczne (organizacja lekcji, akustyka).

W celu uzyskania odpowiedzi na postawioną hipotezę H4, która mówi, że stosowanie gier i zabaw wpływa na motywację uczniów i ich aktywne uczestnictwo w zajęciach dokonano analizy ewaluacji po przeprowadzonych zajęciach w klasach eksperymentalnej i kontrolnej. Wyciągnięte zostały wnioski, że uczniowie, z którymi pracowano na zajęciach języka obcego na bazie technik ludycznych wykazywali większą aktywność na zajęciach i chęć do czynnego udziału w proponowanych grach i zabawach. Uczniowie byli zmotywowani wewnętrznie, z własnej woli i z radością uczestniczyli w zajęciach a nie z przymusu nauczyciela. Praca na zajęciach sprawiała im wiele radości, wykorzystywane zabawy pozwoliły im dużo zapamiętać i osiągnąć sukces.

Dziecko w młodszym wieku szkolnym charakteryzuje pamięć mechaniczna. Dzieci szybko zapamiętują nowy materiał i szybko zapominają. Uczniowie poznają świat w sposób holistyczny, dlatego niezbędne jest tu podejście polisensoryczne, wykorzystujące wszystkie zmysły. Dzieciom najdłużej zostaje w pamięci to, co sprawia im radość to, czego sami doświadczają. „Poprzez słuchanie, śpiewanie, używanie języka w zabawach i grach, dzieci w sposób naturalny nabywają umiejętność posługiwania się drugim językiem”³⁶. Rolą nauczyciela jest zaplanować zajęcia w sposób ciekawy i motywujący dla uczniów, dlatego trafna jest postawiona hipoteza, która mówi nauczyciel powinien w swojej pracy bazować na rozmaitych technikach ludycznych, by przyczynić się większego zapamiętania i zrozumienia poznanego słownictwa.

Dokonano analizy obserwacji zajęć prowadzonych za pomocą gier i zabaw, których celem było ustalenie, czy wykorzystując gry i zabawy w prowadzeniu zajęć języka obcego nauczyciel przyczynia się większego zapamiętania i zrozumienia poznanego słownictwa. Podczas zajęć zauważyłam, że uczniowie poprzez aktywne

³⁶ A. Kmiec, *Integracja języka angielskiego z innymi przedmiotami w klasach I-III*, *Życie Szkoły* 7/2006, s. 44-47.

uczestnictwo w grach i zabawach mimowolnie ćwiczyli, zapamiętywali używane wyrazy i zwroty. Poprzez częste powtórki, zmianę aktywności i różnorodność stosowanych technik ludycznych uczniowie aktywnie i z radością brali udział w zabawach. Również zapamiętanie i wykorzystywanie nowo poznanego słownictwa nie sprawiało im trudności, co potwierdza postawioną tezę o wpływie technik ludycznych na trwałość i operatywność wiedzy.

4.4. Opinie nauczycieli języka angielskiego o technikach ludycznych

Głównym celem językowym na tym etapie kształcenia jest osłuchanie dzieci z językiem obcym, stąd warto podkreślić znaczenie tzw. Okresu bez podręcznikowego w nauczaniu dzieci. Zaczynając naukę języka angielskiego w klasie I trzeba pamiętać, że dzieci na ogół nie potrafią jeszcze dobrze czytać i pisać w języku polskim, i że trudności te mogą rzutować na naukę języka obcego. Dlatego też, w początkowym okresie nauczyciel powinien skoncentrować się na nauczaniu słownictwa, wymowy i rozumienia ze słuchu za pomocą technik, które nie wykorzystują słowa pisanego. Prawidłowe rozpoznawanie, rozróżnianie, produkowanie dźwięków, naśladowanie prawidłowej artykulacji wyrazów i krótkich zdań, imitacja intonacji, rytmu oraz akcentu wyrazowego i zdaniowego to istotne ćwiczenia na etapie początkowym, stanowiące podwaliny pod właściwe przyswojenie sobie systemu fonetycznego języka obcego.

Wszystkie te elementy znacznie ułatwiają rozwój sprawności słuchania i mówienia u dzieci. Decyzja o tym, kiedy uczniowie mogą zacząć korzystać z obrazu „słowa pisanego” powinna uwzględniać możliwości intelektualne dzieci (konsultacja z nauczycielem prowadzącym klasę/grupę) i wynikać z samej potrzeby dzieci. Należy więc wziąć pod uwagę fakt, czy dzieci są już gotowe i chętne do nauki czytania, a w konsekwencji także do stopniowej nauki pisania w języku angielskim.

Reasumując, nauczanie językowe dzieci w okresie wczesnoszkolnym powinno uwzględniać ich cechy rozwojowe i możliwości intelektualne, a nade wszystko nauka języka obcego powinna być dla nich samych przyjemnością i łączyć z zabawą. Dzieci cechuje myślenie konkretne i pamięć mechaniczna, stąd nauka musi się wiązać z konkretnymi przedmiotami, sytuacjami łatwymi do zapamiętania. Nie należy nauczać zasad i terminów gramatycznych, ani stosować objaśnień gramatycznych, gdyż wymagają one bardziej abstrakcyjnego myślenia. Gramatyka jest nauczana poprzez powtarzanie prostych poprawnych gramatycznie zdań. Narzuca to konieczność wielokrotnego powtarzania tego samego materiału językowego, ale w różny sposób, ćwiczenia powinny być krótkie i różnorodne. Należy często zmieniać formy aktywności, jednocześnie pamiętając, że u dzieci istnieje stała potrzeba fizycznej aktywności i zabawy. Ponieważ reakcje dzieci są silne i spontaniczne, możemy spodziewać się zarówno okazywania entuzjazmu z ich strony, jak i znużenia i zniechęcenia lekcją, czy poszczególnymi ćwiczeniami. Rolą nauczyciela jest stworzenie życzliwej, ciepłej atmosfery i poczucia bezpieczeństwa, tak aby dzieci nie wahały się okazywać swoich uczuć, aby potrafiły wyrazić swoje nadzieje i obawy związane z nauką języka obcego.

Pytania 8-15 miały na celu dostarczenie informacji na temat rodzajów wykorzystywanych technik ludycznych, ich wpływu na rozwój sprawności językowych u dzieci oraz opinii nauczycieli o aktywności dzieci podczas stosowania gier i zabaw językowych.

Na pytanie czy techniki ludyczne są efektywną metodą pracy na zajęciach języka obcego 70% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej- tak, zawsze. Tak, w większości odpowiedziało 30%, natomiast odpowiedzi rzadko i nigdy nie pojawiły się wcale. Zdaniem objętych ankietą nauczycieli gry i zabawy mają największy wpływ na kształtowanie sprawności językowej w zakresie mówienia, takiej odpowiedzi udzieliło 100% respondentów, 80% twierdzi, że wpływają na sprawność językową w zakresie czytania i słuchania a 60% opowiedziało się za pisanem. Ankietowani ponadto stwierdzili, że bardzo często, bo aż w 90% wykorzystują rozmaite techniki ludyczne na zajęciach języka obcego. Najbardziej

popularne to gry i zabawy językowe, wyliczanki i piosenki, takiej odpowiedzi udzieliło 9 nauczycieli, 8- wierszyki i rymowanki, krzyżówki-6 osób, łamigłówki i rebusy-7 osób a historyjki- 3 osoby.

W pytaniu 12 respondenci jako najczęściej stosowane gry i zabawy językowe wymieniają: Bingo, Simon Says, What`s missing, tak odpowiedziało 10 nauczycieli, 9 nauczycieli stosuje zabawę Wąż literowy, 8- Domino obrazkowe, natomiast Głuchy telefon i scenki dramowe są stosowane przez 7 z ankietowanych. Najmniej popularne są wisielec- 3 i Grzybobranie- 5.

Ankietowani nauczyciele udzielili odpowiedzi, że dzieci biorą aktywny udział w zabawach i podczas nich wykazują dużą aktywność językową. Na postawione pytanie czy stosowanie technik ludycznych korzystnie wpływa na rozwój kompetencji językowych 100% respondentów dało odpowiedź twierdzącą.

Podczas przeprowadzanego cyklu zajęć z wykorzystaniem rozmaitych technik ludycznych uczniowie najchętniej uczestniczyli w grze BINGO, która sprawiała im dużo radości i przyjemności. Gra ta zawiera pewien element rywalizacji, więc uczniowie bardzo chętnie w niej brali udział. Gra DOMINO obrazkowe to również gra, która sprawiała uczniom dużo radości. Uczniowie za pomocą prostej, znanej gry przyswajali i utrwalali poznane zwroty i wyrażenia w języku angielskim.

4.5. Uogólnienia i wnioski

Prowadzone badania pedagogiczne w klasach II szkoły podstawowej doprowadziły do końcowego wniosku. Postawione hipotezy badawcze, które mówiły, że stosowanie na lekcji języka angielskiego gier i zabaw językowych ma wpływ na stopień przyswojenia języka przez dzieci klas II w zakresie słuchania, czytania i pisania w języku obcym, znalazły potwierdzenie w pracy z dziećmi.

Analizując wyniki dokonanych badań można stwierdzić, że przyswajanie wiedzy za pomocą rozmaitych technik ludycznych, czyli gier i zabaw językowych, piosenek, wyliczanek, sprzyjają posiadaniu trwalszej wiedzy i umiejętnemu ich wykorzystaniu przez uczniów.

ZAKOŃCZENIE

Głównym problemem badawczym mojej pracy było udowodnienie postawionej hipotezy, która mówi, że stosowanie na lekcji języka angielskiego gier i zabaw językowych ma wpływ na stopień przyswojenia języka przez dzieci klas II w zakresie słuchania, czytania i pisania w języku obcym. Z postawionej hipotezy głównej wynikały hipotezy szczegółowe.

Badaniami objęto uczniów klas II oraz 10 nauczycieli języka obcego uczących w szkołach wiejskich i miejskich. Badania prowadzone były metodą sondażu diagnostycznego i eksperymentu pedagogicznego.

Praca składa się z czterech rozdziałów.

Rozdział pierwszy traktuje o wczesnoszkolnym nauczaniu języków obcych oraz przedstawia cechy uczniów w młodszym wieku szkolnym i ich predyspozycje do nauki języka angielskiego. Zawarte są w nim również metodyczne założenia dotyczące wczesnoszkolnego nauczania języków obcych oraz główne zasady kształcenia kompetencji językowych u dzieci w młodszym wieku szkolnym.

Rozdział drugi traktuje o technikach ludycznych. Zawarta w nim jest charakterystyka zabaw oraz ich pozytywny wpływ na rozwój dzieci w młodszym wieku szkolnym. Przedstawione są opisy gier i zabaw językowych a także różne inne techniki ludyczne stosowane na języku angielskim, ich wady i zalety.

Rozdział trzeci stanowi metodologia badań własnych. Zawarte tu są cele i przedmioty moich badań, postawione są hipotezy i problemy badawcze, na które starałam się znaleźć uzasadnienie oraz scharakteryzowany jest teren badań, w którym przeprowadzałam badania.

W rozdziale czwartym znajduje się wnikliwa analiza wyników badań i wysunięte wnioski na temat stosowanie technik ludycznych i ich korzystnego wpływu na kształcenie sprawności językowych dzieci w zakresie pisania, czytania i słuchania.

Nauczyciele języka angielskiego na zajęciach z dziećmi coraz częściej stosują różnorodne gry i zabawy językowe. Wykorzystują je prawie na każdych zajęciach w celu podniesienia efektywności kształcenia, wzbudzenia ciekawości i motywacji u uczniów.

Stosowanie technik ludycznych przyczynia się do poprawy ogólnej sprawności językowej uczniów oraz sprawności w zakresie pisania, czytania i słuchania. Przyjemność płynąca dla dzieci z aktywnego uczestnictwa w zabawach wpływa na szybsze zapamiętanie i przyswajanie wyrazów i zwrotów w języku angielskim.

Wnioski wysunięte z badań, obserwacja dzieci podczas przeprowadzanych zajęć oraz analiza opinii nauczycieli pozwalają na sformułowanie postulatów.

W swojej pracy nauczycielskiej nauczyciele powinni bazować na technikach ludycznych, które sprawiają dzieciom radość, gdyż wiek wczesnoszkolny jest okresem naturalnej potrzeby ruchu i zabawy. Dobrze zorganizowana zabawa umożliwia każdemu dziecku odniesienie sukcesu, ośmiela je, sprawia, że są aktywniejsze, nie odczuwają lęku i znużenia, co prowadzi do łamania barier językowych. Podstawowe cele nauczania języka obcego nie mogą być traktowane jako cele nauczania języka obcego. Nie uwzględniają one bowiem cech rozwojowych dziecka, jego umiejętności i możliwości.

Zabawa jest środkiem do osiągnięcia przez małe dzieci sprawności motorycznych, językowych i poznawczych, które przyczyniają się do ich ogólnego rozwoju. Wykorzystywanie gier i zabaw językowych dostarczają uczniom nie tylko ogólnej wiedzy o języku, ale również wdrażają do stosowania tej wiedzy w praktyce

BIBLIOGRAFIA

1. Arabski J., *O przyswajaniu języka obcego – drugiego*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. Warszawa 1985.
2. Arabski J., *Przyswajanie języka obcego i pamięć werbalna*, Wyd. Śląsk Katowice 1996.
3. Bula D., Niesporek- Szamburska B. *Dziecko w świecie języka*, Impuls Kraków 2004.
4. Butkiewicz A., Bogdanowicz K., *Dyslexia In the English Classroom. Techniki nauczania języka angielskiego uczniów z dysleksją*, Wyd. Harmonia Gdańsk 2006.
5. Brzeziński J., *Nauczanie języków obcych dzieci*, WSiP.
6. Dakowska M., *Psycholingwistyczne podstawy dydaktyki języków obcych*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2001.
7. Dyner W. J., *Zabawy tematyczne dzieci w domu i w przedszkolu*, Warszawa 1983.
8. Gadusowa Z., Hartańska J., *Training Teachers into teach Young Learners*
9. Galloway Ch., *Psychologia uczenia się i nauczania*, Warszawa PWN 1988.
10. Gudro M., *Drama w szkole podstawowej. Lekcje języka polskiego. Materiały metodyczne*, Warszawa 1994.
11. Grzesiak J., *Statystyka w metodologii badań pedagogicznych*, Poznań- Kalisz 1996.
12. Iluk J., *Jak uczyć małe dzieci języków obcych?* Gnome Warszawa 2003.
13. Kobyliński W., Kowalski T., *Elementy metodyki pisania pracy dyplomowej*, Warszawa 1988.
14. Komorowska H., *Sukces i niepowodzenia w nauce języka obcego*, WSiP Warszawa 1978.
15. Kupisiewicz Cz., *Dydaktyka ogólna*, Warszawa 2000.
16. Łobocki M., *Metody badań pedagogicznych*, PWN Warszawa 1978.

17. Mc Combs B.L., Pope J.E., *Uczeń trudny. Jak skłonić go do nauki*, Warszawa WSiP 1997.
18. Muszyński H., *Wstęp do metodologii pedagogiki*, PWN 1978.
19. Nowak S., *Metodologia badań socjologicznych*, PWN 1970 .
20. Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1996.
21. Okoń W., *Zabawa a rzeczywistość*. Warszawa WSiP.
22. Pamuła M., *Metodyka nauczania języków obcych w kształceniu zintegrowanym*, Fraszka edukacyjna Warszawa 2003.
23. Pawlak M., *Autonomia w nauce języka obcego*, Poznań-Kalisz: Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM. 2004.
24. Pfeiffer W., *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Poznań 2001.
25. Pieter J., *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Warszawa 1967.
26. Pilch T., *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1998.
27. Pomykało W. (red) *Encyklopedia Pedagogiczna*, 1997.
28. Siek-Piskozub T. *Gry, zabawy i symulacje w procesie glottodydaktycznym*, Wydawnictwo Naukowe UAM Poznań 2005.
29. Siek- Piskozub T., *Uczyć się bawiąc*, PWN Warszawa 2001.
30. Siek- Piskozub T. *Język angielski. Program nauczania wczesnoszkolnego*, Warszawa, WSiP 2006.
31. Skorny Z., *Prace magisterskie z psychologii i pedagogiki*, Warszawa 1984.
32. Superworld 3. Książka dla nauczyciela. Wyd. MACMILLAN.
33. Szalek M., *Jak motywować uczniów do nauki języka obcego. Motywacja w teorii i praktyce*, Poznań 2004.
34. Szulc-Kurpaska M., *Foreign Language Acquisition in Primary School*, Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2001.
35. Tomaszewski T., *Wstęp do psychologii*, PWN Warszawa 1963.
36. Ur P., *A Course In Language teaching*, Cambridge University 1996.
37. Vale D., Feunteun R., *Teaching children English*, Cambridge 1999.
38. Węglińska M., *Jak pisać pracę magisterską?*, Kraków 1997.

39. Wilczyńska- Stawna T., *Uczyć się czy być nauczonym?*, Wyd. PWN 1999.
40. Woźniewicz W., *Kierowanie procesem glottodydaktycznym*, PWN, Warszawa 1987.
41. Zaborowski Z., *Wstęp do metodologii badań pedagogicznych*, Wrocław 1982.
42. Zaczyński W., *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1995.
43. Żebrowska M., (red), *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, PWN Warszawa 1986.

ARTYKUŁY

1. Denisot H., *Nauczanie rzędzszkolne i wczesnoszkolne, Języki Obce w Szkole*, 3/2005.
2. Dybowska A., *Nauczanie języków obcych w szkołach, Języki Obce w Szkole*, 1/2003.
3. Gorzelnik T., *Humor i zabawa na lekcji języka niemieckiego, Języki Obce w Szkole*, 2/2006.
4. Grzesiak J., *Metodologiczne aspekty studiów na kierunkach pedagogiczno-artystycznych. Studia Pedagogiczno - Artystyczne*, Instytut Pedagogiczno-Artystyczny UAM Poznań- Kalisz 2000.
5. Kmiec A., *Integracja języka angielskiego z innymi przedmiotami w klasach I-III, Życie Szkoły* 7/2006.
6. Koluch R., *Gry w nauce języka obcego- zalety i wady, Języki Obce w Szkole*, 1/2003.
7. Stasiak H., *Wczesnoszkolne nauczanie języków obcych- wyzwania i szanse, Języki Obce w Szkole*, 3/2008.
8. M. Walczak, E. Poniedziałek, *Podręczniki i kompedia wiedzy jako podstawowe narzędzia pracy nauczyciela w dziejach edukacji. Ewaluacja i innowacje w edukacji nauczycieli*, red. J. Grzesiak, UAM WPA, Kalisz 2007